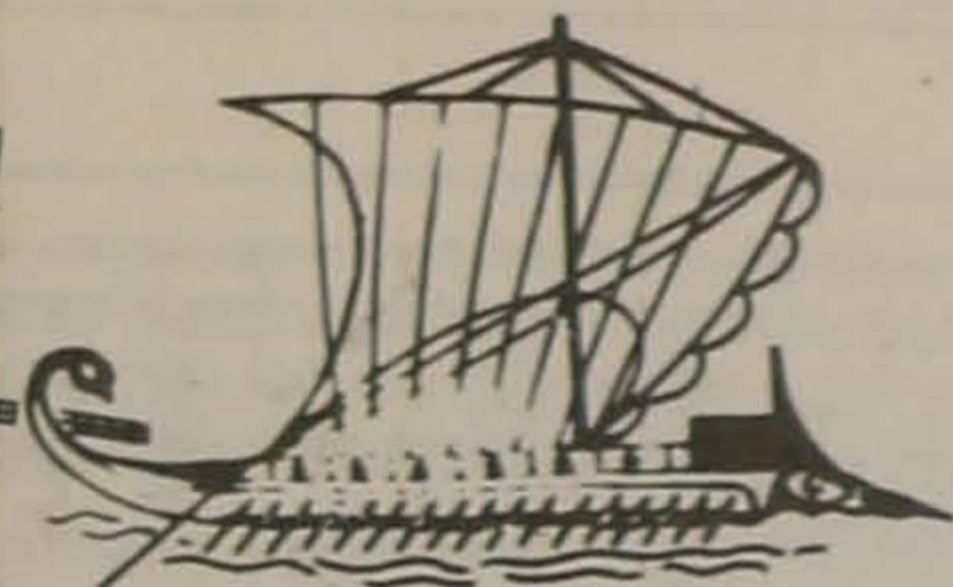

ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ

ΑΓΟΥΣΤΟΝ 1993
(ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ)

ΜΗΝΙΑΙΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ ΒΕΡΟΙΑΣ Έτος 5ο Αρ. φύλλου 56

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΠΟΝΤΙΑΚΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ

Αγαπητοί συμπατριώτες,
Σας πληροφορούμε ότι, η Πανελλήνια Ομοσπονδία Ποντιακών Σωματείων, που εκπροσωπεί 178 Ποντιακά Σωματεία σ' όλη την Ελλάδα συνέστησε "Επιτροπή Σωτηρίας" για να αντιμετωπίσει τα άμεσα προβλήματα "λιμού" των Συμπατριωτών μας Ελληνοποντίων της Τσαϊκάς.

Είκοσι χιλιάδες (20.000) Έλληνες που έχουν εγκλωβιστεί σε υψόμετρο (2.000) δύο χιλιάδων μέτρων, εξαιτίας των εθνικιστικών διαφορών και εντάσεων της περιοχής.

Ενας Ελληνοσμός που έζησε περισσότερο από (150) εκατόν πενήντα χρόνια στην περιοχή, έσπασε (26) είκοσι έξι χωριά, (38.000) τριάντα οκτώ χιλιάδες κάτοικοι, κράτησε ζωντανή την Ορθόδοξη Ελληνική Συνείδηση.

Εκατόνη πενήντα (150) χρόνια μετά, ένας Ελληνοσμός που σήμερα κατά 50% εγκατέλειψε τις πατρογονικές του εστίες για να σωθεί

από τις σφαγές και το άλλο 50% κοντεύει να πεθάνει από την σοβαρή έλλειψη τροφίμων (αλεύρι, ράδι, ζάχαρη), νερού, βενζίνης, φαρμάκων, ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

Κάνουμε έκκληση στα ανθρώπινα συναισθήματά σας και σας παρακαλούμε να συμβάλετε στο μέτρο των δυνατοτήτων σας, για να μπορέσουμε να συγκεντρώσουμε τον απαιτούμενο αριθμό τροφίμων και φαρμάκων, με στόχο μέχρι τέλους Αυγούστου να συγκεντρώσουμε ρηκό 200 τόνων και με νταλίκες που έχουμε εξασφαλίσει να τα προωθήσουμε στην Τσαϊκά, για να μπορέσουν οι Συμπατριώτες μας, να αντιμετωπίσουν το βαρύ χειμώνα που έρχεται.

Στην πρωτοβουλία μας αυτή, θέλουμε να ζητήσουμε και την δική σας βοήθεια.

Πληροφορίες κ. Παντελή Ιωαννίδη Βασ. Ηρακλείου 43 Θεσ/νίκη, τηλ. (031) 285.225, 280.180, FAX 287.781 και στα κατά τόπους Ποντιακά Σωματεία.

Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΝΟΜΟΥ ΗΜΑΘΙΑΣ "ΒΕΡΓΙΝΑ" ΤΟΥ ΤΟΡΟΝΤΟ ΚΑΝΑΔΑ

Ο Πολιτιστικός Σύλλογος "Βεργίνα" ιδρύθηκε το Νοέμβριο του 1991 από ομογενείς της παροικίας μας που κατόνται από το Νομό Ημαθίας και έχει πρωτίστως πολιτιστικούς, όπως άλλωστε δηλώνει και ο τίτλος του, στόχους.

Οι σκοποί του συλλόγου όπως αναγράφονται στο σχετικό άρθρο του καταστατικού του, είναι:

1. Η γνωριμία, η σύμφιξη και καλλιέργεια αγαθών κοινωνικών σχέσεων μεταξύ των μελών του συλλόγου.
2. Η αλληλοβοήθεια των μελών του.
3. Η με κάθε τρόπο προσπάθεια συγκέντρωσης, διάδοσης και διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς, των παραδόσεων, των ηθών και εθίμων του λαού του Νομού Ημαθίας και η διάδοσή τους στις νέες γενιές αλλά και στην πλησιέστερη καναδική κοινωνία.
4. Η διαφύλαξη της κοινής γνώμης γύρω από την κρίσιμη ιστορία του νομού Ημαθίας - αρχαία, βυζαντινή,

νεότερη - και, γενικότερα της Μακεδονίας της Ελλάδος.

5. Η αγαστή συνεργασία και επιβοήθηση, με κάθε μέσο, του έργου της Ελληνικής Κοινότητας, της Ελληνοκαναδικής Ομοσπονδίας του Οντάριο, του Ελληνοκαναδικού Κογκρέσου.
6. Η δημιουργία και διατήρηση τμημάτων χορευτικού, θεατρικού και χορωδιακού.
7. Η δημιουργία βιβλιοθήκης και βιβλιογραφικού μουσείου.
8. Η ανέγερση πνευματικού κέντρου.
9. Η έκδοση ιστορικού - βιβλιογραφικού εντύπου.

Τα "Ημαθιώτικα '93", μία σειρά εκδηλώσεων με γενικό τίτλο "Ελλάδα: Γη της Δημοκρατίας, της Ελευθερίας, του Πολιτισμού", αποτελούν την πέμπτη κατά σειρά προσπάθεια του συλλόγου "Βεργίνα" στο σχετικό σύστημα διαστήματος της ως σήμερα ζωής του.

Προηγήθηκαν οι εκδηλώσεις:

1. "Ελευθερία και Γνώση", μία σειρά διαλέξεων από τον διακεκριμένο ιστορικό Δρ. Αθανάσιο Καραθανάση (από 22 μέχρι και 26 Μαρτίου 1992)
2. "Ελληνοσμός: Η αδιαίρετη Κληρονομιά" (16 μέχρι και 25 Οκτωβρίου 1992)
4. "Κωνσταντίνος Καβάφης: Ο πνευματικός άρχοντας της Αλεξάνδρειας" (29 Απριλίου 1993)
5. "Μνήμες" (19 μέχρι και 21 Μαΐου 1993)

Για τις εκδηλώσεις αυτές ήρθαν από την Ελλάδα, εκτός από τον προαναφερόμενο ιστορικό, Δρ. Καραθανάση, ο βυζαντινολόγος Δρ. Ιωάννης Εμμανουήλ Ταβλάκης, ο καθηγητής της Παλαιολογίας Δρ. Νεοκλής Σαρρής, η αρχαιολόγος Χρυσούλα Παλιαδέλη, ο Δήμαρχος Βέροιας κ. Ανδρέας Βλαζάκης, ομάδα από το Λύκειο Ελληνίδων της Βέροιας, χορωδία από την Ευξείνου Λέσχη της Βέροιας, ο τραγουδιστής Κώστας Καραπαναγιωτίδης με 16μελές μουσικό συγκρότημα, ο καθηγητής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου στη 2η σελ.

Στο πλευρό των ομογενών μας οι Ναουσαίοι

Εντυπωσιασμένοι είναι από την αμέριστη συμπαράσταση των Ναουσαίων οι ομογενείς μας πρόσφυγες από το Σοκούμι της Γεωργίας, που φιλοξενούνται στις εγκαταστάσεις της μαθητικής εστίας Νάουσας που βρίσκονται στην περιοχή του Αγίου Νικολάου.

Οι ομογενείς μένουν προσωρινά στο μέρος αυτό, όπου να εγκατασταθούν σε σπίτια που θα αγοράσει σύντομα το Εθνικό Ίδρυμα Παινοστούτων για να τους στεγάσει μόνιμα (στην περιοχή της Σάνθης).

Στο μικρό, όμως, χρονικό διάστημα που ζουν στη Νάουσα, όλοι σχεδόν οι φορείς της πόλης τους συμπαράστανται με οποιονδήποτε τρόπο μπορούν. Ο Δήμος στέλνοντας υποδή-

λους και εργάτες που βοηθούν σε διάφορες εργασίες, αλλά κυρίως ζητώντας από την Ευρωπαϊκή Ένωση με ψήφισμά του, μαζί με τις έξι αδελφοποιημένες ευρωπαϊκές πόλεις επιχορήγηση για τους παινοστούτες από ο Σοκούμι.

Επίσης, όπως είπε ο Δήμαρχος Νάουσας κ. Γεώργιος Παδάκης στο Μακεδονικό Πρακτορείο Ειδήσεων, σε συνεργασία με τη ΝΕΛΕ Ημαθίας, θα λειτουργήσει πρόγραμμα ταχύρρυθμης εκμάθησης της γλώσσας δύο τμημάτων των 25 ατόμων.

Αξιοσηπτική όμως είναι και η συμπαράσταση της Ευξείνου Λέσχης Νάουσας η οποία συγκεντρώνει και χορηγεί για τα παιδιά και παιχνίδια που τα αξιοποιεί ανάλογα με ορισμένες τρέχουσες ανάγκες τους.

"Κι ακούμε με τα ιστορικά μας αυτιά τον Ξενοφωνα με τους Μυρίους του να ξεσπάει σε αλληλαγγμούς χαράς πάνω από τον θήκη της Μικράς Ασίας αγναντεύοντας τον Ευξείνο: "Θάλαττα! Θάλαττα!..."

Η ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ

Η αγιογραφία στον Πόντο

του ΓΙΑΝΝΗ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗ

Η αγιογραφία που χρησιμοποιήθηκε στον Πόντο από την ορθόδοξη ελληνική εκκλησία ήταν η βυζαντινή. Ο όρος βυζαντινή φανερώνει ότι η αγιογραφία αυτή είναι κληρονομία στους νεότερους λαούς. Η βυζαντινή αυτή αγιογραφία δεν ήταν μόνο μία "καλή τέχνη", που είχε σαν σκοπό να ευχαριστήσει το μάτι του θεατή. Ήταν ίκαι εξακολουθεί να είναι ένα μέσο της εκκλησίας για τις Πατρευτικές ανάγκες των πιστών.

Στην παθοχριστιανική εποχή η αγιογραφία ακολούθησε και στον Πόντο ποικίλες αλληγορικές παραστάσεις, όπως Καλός Ποιμήν, Αμνός και πρόβατα, ιχθύς, πε-

ριστέρα, έλαφος, άμπελος, άγκυρα, άνθη κ.α., που συμπόλιζαν τον Κύριο, την Εκκλησία, τον Παράδεισο κ.λ.π.

Μετά τους διωγμούς, η αγιογραφία γίνεται στον Πόντο, όπως και σε κάθε κομμάτι του Βυζαντίου "ιερός άμβωνας" που εκφράζει και ερμηνεύει την "ουσία του Ευαγγελίου". Το "γλωττοφόρον βιβλίον" που διδάσκει και καθοδηγεί τους πιστούς τις αληθείες της πίστης κατά τους Πατέρες. Είναι ο συνδυασμός "του θανάτου με το θντπού", που αποτελεί και τον χαρακτήρα Ιοδηγό σύμφωνο με το λόγο του Ναζαζηνού. Αισθητικά δε, τη διαμορφώνει η ελλη-

νιστική και ανατολική τέχνη.

Στα χρόνια που ακολούθούν μετά την εικονομαχία η αγιογραφία γίνεται τέχνη εκκλησιαστική και θεολογική με χαρακτήρα λειτουργικό, δογματικό και ιστορικό.

Μεγάλη άνθιση της αγιογραφίας στον Πόντο παρατηρείται στην εποχή των Κομνηνών, που σύμφωνα με τις απόψεις των ειδικών ερευνητών, επέδρασε πολύ στη Δύση και στις εκκλησίες της Ανατολής.

Οι αγιογράφοι της εποχής αυτής, εικονίζουν τον Χριστό, την Παναγία, τους αγίους και τους μάρτυρες, όπως και μορφές από την Παλαιά και Καινή Διαθήκη κ.α. με τέτοιο πνευματικότητα,

ώστε εκείνους που αντικρύζει τις εικόνες αυτές, να νιώθει πως βρίσκεται πέρα από την σκληρότητα του κόσμου τούτου, να αίρεται σε παραδείσια χαρά και ευδαιμονία. Τα πολλα μνημεία (ναοί, μονές) που σώζονται στον Πόντο μαρτυρούν το ένθεο κάλλος της τέχνης αυτής. Μνημονεύονται ενδεικτικά η Μονή Αγίας Σοφίας Τραπεζούντας, την οποία κοσμούν θαυμάσιες τοιχογραφίες, όπως Χερουβείμ που απεικονίζουν το Ευαγγέλιο, τη συμβολική αναπαράσταση των τεσσάρων Ευαγγελιστών και τους πύρινους ποταμούς της Βελικής Αλήθειας. Η εντυπωσιακή αυτή αγιογραφία βρισκε-

ται στο κεντρικό σταυροθήλιο του ναρθόκα του ναού. Μία άλλη σπουδαία τοιχογραφία που διακοσμεί το ναρθόκα είναι και το θαύμα του "Εν Κανά Γάμου". Οι τοιχογραφίες αυτές της Αγίας Σοφίας Τραπεζούντας χρονολογούνται στην εικοσαετία 1250 - 11270 και συνδυάζουν την αυτοκρατορική λαμπρότητα του επαρχιακού κέντρου με την γραφική ζωντάνια του τοπικού εργοστασίου. Ακόμα στο ναό σώζονται σε σχετικά καλή κατάσταση ολόκληρες απεικονίσεις, όπως αυτές των Μεγαλοκομνηνών. Εντυπωσιακή είναι και η τοιχογραφία που απεικονίζει την Ανάληψη του Χριστού.

Ωραιότερες τοιχογραφίες σώζονται ακόμα στο αεπτότερο λείψανο του ποταμού ελληνισμού; στην Ιερά Μονή της Παναγίας Σουμελά, στο μητροπολιτικό ναό του Αγίου Νικολάου Κερασούντας, στο βυζαντινό ναό Ταξιάρχη Μιχαήλ στα Πλάτανα, στο ναό του ποταμού Αγίου Ευγενίου Τραπεζούντας, στην τρικλιτη βασιλική της Αγίας Άννας Τραπεζούντας, στην εκκλησία "Μπαλάτ Κιθισέ" της Σινώπης, στο μητροπολιτικό ναό της Υπαναπτής Κοτυώρων και αλλού. Κι όλες αυτές οι βυζαντινές τοιχογραφίες, οι εικόνες (βρίσκονται στα μουσεία) έχουν οι περισσότερες την υπογραφή Ποντίων αγιογράφων.

Μετά την υποδούληση του Πόντου η αγιογραφία προσαρμόζεται στους τραγικούς καιρούς. Δεν φτιάχνονται πλέον πομπηθείς εικόνες, αλλά χρησιμοποιούνται πενιχρά μέσα. Οι σκληραβωμένοι Πόντιοι αγιογράφοι διατηρώντας το ύψος της παραδοσιακής τους τέχνης, ζωγραφίζουν τα θέματα τους με κάποιο συγκροτημένο πόντο, όπως τον Χριστό "νεκρόν μέσα στο μνήμα" με τα χέρια τρυπημένα από τα καρφιά, κ.λ.π. αλλά και την Ανάσταση. Το γένος πάντα πίστευε στην ανάστασή του.

Σήμερα, εκεί στον Πόντο και στον Κούκοσο ο προσκυνητής θα δει με πόντο μέσο στα ερείπια των εκκλησιών την εθνική μας αυτή κληρονομιά. Μία κληρονομιά που έχει ρίζα την ελληνική ορθόδοξη πίστη.

"ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ"

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΛΕΣΧΗΣ
ΒΕΡΟΙΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ Α. ΜΕΛΕΤΙΔΗΣ
Οικονομολόγος - Συγγραφέας
Θουκυδίδη 2 - Τηλ. 0331 - 25.282

ΦΩΤΟΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΠΑΤΣΙΚΑΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.
"ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ"
ΤΗΛ. 0331/66.913 - FAX
0331/66.979

ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ

Γωνία 16ης Οκτωβρίου - Διός
Τηλ. 0331 - 28.356

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ 1.000 ΔΡΧ.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟΝ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"

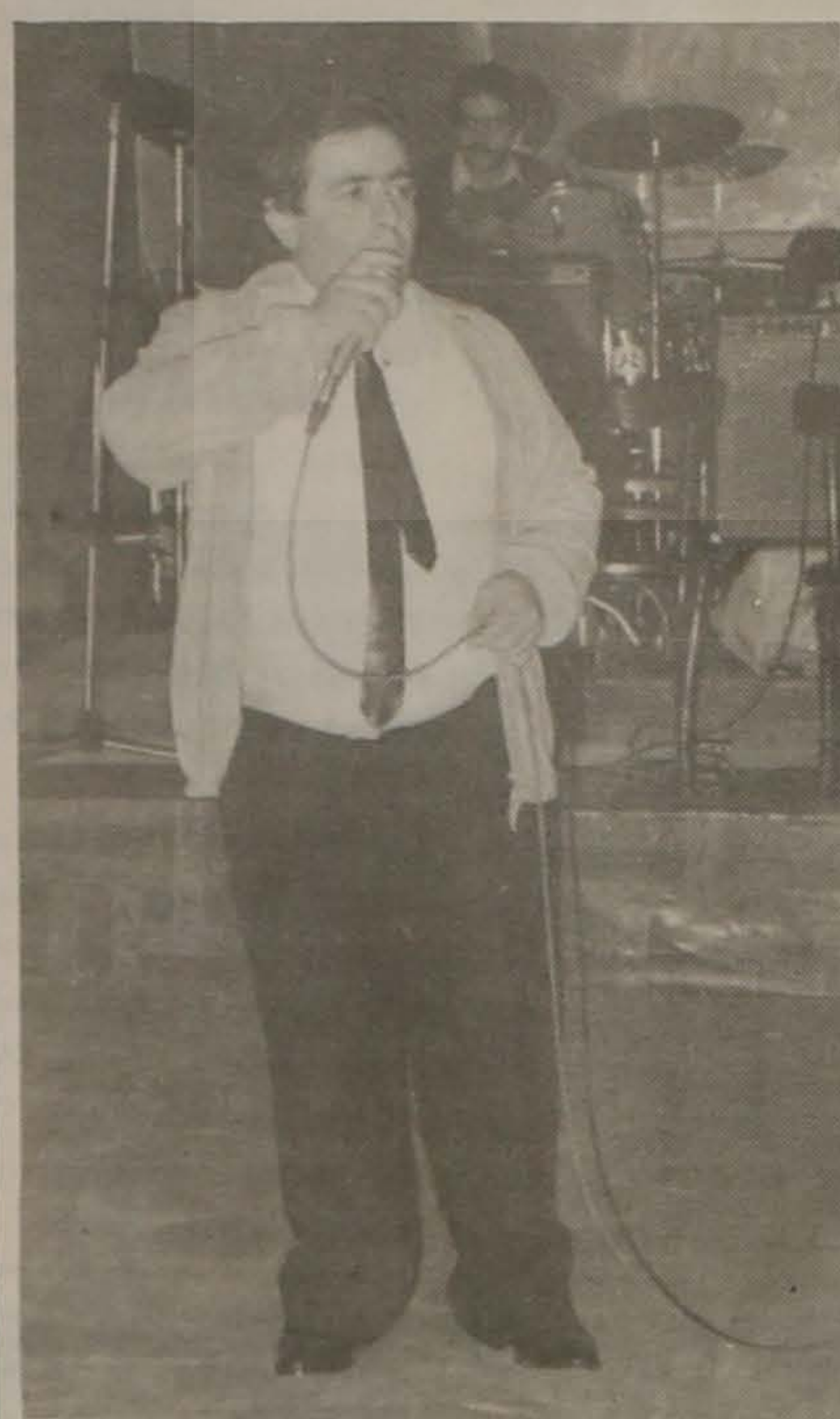
* Οι στίλβες του "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ" είναι στη διάθεση όλων των αναγνωστών του

* Οι εργασίες πρέπει να στέλνονται αν είναι δυνατόν δακτυλογραφημένες

Χειρόγραφα δημοσιευμένα ή όχι δεν επιστρέφονται

Για πείμε λύρα μ' έμορφον
πώς αγροικός ατ' όλια,
και το λαλόπος το γλυκόν,
πώς παρ λαρών τα πόνε;

Η ΣΤΗΛΗ ΤΟΥ ΠΟΝΤΙΟΥ**ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗ****ΒΑΣΙΛΗΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ**

Γεννήθηκε το έτος 1946 στο Ζερβοχώρι Ημαθίας. Πτυχιούχος της Ριζαρείου Εκκλησιαστικής Σχολής, ιεροψάλτης της Ιεράς Μονής Παναγίας Σουμελά και Διότης του ομώνυμου ιερού ιδρύματος, Πρόεδρος της ομάδας Ποντίων Βέροιας, με μία έντονη παρουσία στο ποντιακό τραγούδι. Ενας λάτρης της ποντιακής παράδοσης και μία θαυμάσια προσωπικότητα. Είναι ο πρώτος χοροδιδάσκαλος της Ευξεινού Λέσχης Βέροιας και δημιουργός χορωδίας και χοροδιδασκάλων.

Στο τραγούδι ο Βασίλης ηλεκτρίζει τις αισθήσεις, μαγεύει τη σκέψη και φέρνει μνήμες από τον αλησμόνητο Πόντο.

Η προσφορά του αφιλοκερδώς πηγάζει "από καρδιάς". Είναι πηγαία και γνήσια. Αριστος οικογενειάρχης, σπουδαίος φίλος κι ένας δημιουργικός άνθρωπος με ιδιαίτερη ακτινοβολία.

Λ Α Ο Γ Ρ Α Φ Ι Κ Α**ΑΝΕΚΔΟΤΑ****Το χέρι μ' τέρεν...**

Ινας τσαπρός (αθλοίθωρος) εκάθουσαν σ' έναν σταυρουστράτ' κεκά.

Επέρασαν, από 'κες ίνας δεβάτες κ' ερώτησαν στον την στράταν, πως να πάει σ' έναν χωρίον.

Ο τσαπρόν έδειξεν στον την στράταν. Ο δεβάτες τερει αθλοίου δεικνύζνε τ' ομμάτια τ' κι αθλοίου το χέρρ'ν ατ και νουνίζ μέρ μεραίαν να πάει.

Ο τσαπρόν εγροίσκενα.

"Το χέρ' ίμ' τέρεν. Τ' ομμάτα αν τερεις θα πας χάσαι!"

Η Ευτέρρη

Η Ευτέρρη του Πάντζο ένα ζάι Τότκα έτον. Αέτς πα κανεις ορθός κι έρθεν σο ψαλάφεμαν. Έναν ημέραν έρθεν ο Μουχιαήνης να ψαλάφατενα. Αμα έτον πολλή άσκεμος ο ευλοημένον. Το στόμα τ' ζάρον, το μυτίνα αμó κρεπίν. Ο Πάντζο είνε: "ας ερωτούμε τζε την Ευτέρρη".

Ετζείνε είνεν στον τζε εκπαράε:

"Εγώ ούτζ εν αντρίζω", είνε.

Ατόν έτον. Απ' εκεί κι υστερνά όποιους έρχουτον σο ψαλάφεμαν ο Πάντζον εήεεν:

"Τ' εμέτερον η Ευτέρρη ούτζε ν ανατρίζ".

Ο Λόζαρον έρθεν ασίν

Ρουσίν και εράευν κορίτσι να γυναικίζ'. Επήραν στον και απήγαν σ' Ευτέρρη. Αμα πολλή έμορφος έτον. Ετεποκλής, γιοσμάς, τζ αρχοντόνθρωπος. Η Ευτέρρη ασή χαράν ατς πετά εμ το θλακεύεται, εμ αφουκράται. Αθλομίαν ακούει τον Κύρν ατς να ήξει:

"Τ' εμέτερον η Ευτέρρη κι εταγιάνεψε".

Ενοιξεν την πόρταν και είνεν:

"Με το να είνε ούτζ εν αντρίζω ο τζύρη μ' επήτζενα ακουθαρίτζ".

ΠΑΡΟΜΙΣΕΙΣ

1. Σίν Ανατοήν τερει και σίν Δύσην εήέπ' (Δεν ξέρει τί του γίνεται).

2. Τον καμεθόν ή ή θα εφτάει συγγενόν η πόρτα τ' ψηθόν πρέπ' να έν.

3. Νεφές αν κ' εποιεις να παίρτζ, ζουρντζής ντό γίνεται.

4. Το θα προσκυνώ τσαρούχ' ας προσκυνώ κουντούραν.

5. Ο μισοφίρτζ και το ψάρ' 'ς σά τρία, ημέρας σκυλιάζνε.

6. Ξερόν τσαμουρ' 'ς σό ντουβάρ' κι πιάν'.

7. Εξέβεν ο κόχλην ασ' σό τσέπ' ατ' και είνεν: "Τφού κι απόθεν εξέβα".

8. Είνας τσαμουρωμένος άντρας αξίζ' δέκα χρυσομένα παιδία.

9. Ασ' σίν γειτονίαν σύντροφον κι ασ' σό σπιτ' δαπάναν.

10. Είνας τρώει και πρέσκαται κι άθλος τερει και πρέσκαται.

11. Ενας τρώει και πρήζεται κι άθλος κοιτάζοντας (τον άθλον που τρώει), πρήζεται (από το κακό του).

12. Σην ξεντιάν να κουρφεύκεσαι και 'ς σό θουτρόν απέσ' να τραγουδάς.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1. ατζεθέ = βιασύνη

2. ακπάμα = ξεριζώμα

3. ακπαράζω = τρομάζω

4. ακταθεύω = ακάβω

5. βοτρυδ' = τσαμπί

6. άψετος = άψητος

7. βούκα = μπουκιά

8. βούρα = χούφτα

9. βράδον = βράδυ

10. βυθαήζω = θηλάζω

11. βυζερόν = μπιμπερό

**Παραδοσιακά
δύσκολα χρόνια**

Με τη σκέψη στραμμένη στα ήθη και έθιμα των Ποντίων, που τώρα τελευταία κινδυνεύουν να ποδοπατηθούν και να αφανιστούν κάτω από το βαρύ πέλημα της κούφιας σε αισθήματα κοινωνίας μας, θα επικοινωνήσω μαζί σας, μέσα από τους στίχους του ποιήματος που έγραψα γι' αυτό το σκοπό.

Οι στίχοι είναι γραμμένοι στην ποντιακή γλώσσα, είναι οασυρικοί και στο βάθος του κρύβουν μία αγωνία και μία σχετική πίκρα για τον κίνδυνο που διατρέχουν τα όμορφα ήθη και έθιμα των προγόνων μας.

Το ποίημα αναφέρεται στα όμορφα εκείνα προγραμματίστα αθλά και πολλές φορές προγραμματισμένη παραδοσιακά γλέντια. Σ' εκείνα τα γεμάτα ανθρώπινη ζεστασιά, αγνότητα και ηθούσιο περιεχόμενο διασκέδασης. (Μουσική - τραγούδι - χορός και ευτράπελα). Σ' εκείνα τα γλέντια που πολλές φορές διαρκούσαν μερόνυχτα με το ίδιο πάθος και ένταση.

Τέλος σ' εκείνα τα γλέντια στα οποία δεν υπήρχαν ηθικές στους συμμετέχοντες και συμμετέχοντες ήταν όλοι απ' τον παππού έως τον εγγονό. Σ' αυτούς που ο καθ' ένας τους, έδινε στην παρέα κέφι και έπαιρνε διασκέδαση.

Το ποίημα επιγράφεται: **Δύσκολα χρόνια**
Τα ποντιακά τα γλέντια
σαματάδες κιορουήτια
ρακοπότια τραβοδίας
όσον πάγγνε και λειφτάζνε.

**ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ
ΤΟΥ "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗ"**

Αισθάνομαι έντονα και σ' αυτό το φύλλο μου την υποχρέωση να ευχαριστήσω τους αναγνώστες μου για τα ευγενικά και επαινετικά τους λόγια. Ακόμα πρέπει να ευχαριστήσω όλους εκείνους που προβλήθηκαν από τις σελίδες μου, δείχνοντας έτσι την εμπιστοσύνη τους και την εκτίμησή τους σε μένα.

Ιδιαίτερα επίσης αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω την Δ/ση και το προσωπικό του "ΛΑΟΥ" που επιμελούνται την καλή μου εμφάνιση.

Ο "ΑΡΓΟΝΑΥΤΗΣ"

Εφαγαν εμάς τα κάρτια

και τ' εμέτερα παιδία

κι εγροικούν να τραβοδούνε

και σο γλέντ' απάν νυστάζνε.

Σα παλαιά τα χρόνια σότε

σο τραπέζ' ψωμίν κι εθισόν

το κρομούδ και τα χαψία

κι η καρδιά τουν καθόν

ατώρα πα χίλια καθά

τη πουλή το γάλαν τρώμεν

τα μεζέδες σο πιάτα - σο

ταψία

κι η καρδιά μουν κακόν,

Ανασπάθην τα πελιάδες

τα δουλείας, τα παράδες

πιάτεν ένα ξάει ρακόπον

πέτεν ένα δύο τραβοδίας

κι α σή σαχαρί τον τόπον

θα λαγκνεύνε τα σκουνά

κι τη καρδίας.

Σύρτεν και χάστεν τα ινάτια

τ' άσκεμα τα ταπίκα

τραβοδέστεν και γλεντεί

στεν

τα παλαιά τα κέφια πείστεν

αδά σο ψεύτικον τον κό

σμο

τη χαράν κρατείστεν μό

νον.

Σημείωση "Αργοναύτη": Ο

συντάκτης του κειμένου

δεν αναφέρει το όνομά του.

Ετσι δημοσιεύεται ανώνυ

μο.

Ενδιαφέρουσες εισηγήσεις**στη διημερίδα της Ευξεινού****Λέσχης Νάουσας**

Η Ε.Λ.Ν. πραγματοποίησε επιτυχία επιστημονική διημερίδα με το γενικό τίτλο "Πόντος, δικαίωμα στη μνήμη 1923 - 1993", στις 27 και 28 Νοεμβρίου 1993 στην αίθουσα του εντευκτηρίου της με τους παρακάτω εντυπωσιακούς εισηγητές:

- Μαργαρίτα Ποτουρίδου "Η Αργυρούπολη του Πόντου",

- Κώστας Φωτιάδης "Το Κρυπτοχριστιανικό πρόβλημα του Πόντου σήμερα",

- Ν. Σαρής "Το Ποντιακό Ζήτημα στην προβληματική του Κεραϊκού αγώνα",

- Π. Γαϊτανίδης "Η παραδοσιακή Ποντιακή Μουσική",

- Ε. Χαρατσιδής "Η ιδιοφυμία των χωριών και των σπιτιών των Ποντίων της Ανατολικής Αρμενίας",

- Γαβριήλ Καούρης "Η εκπαίδευση στην εκκλησιαστική επαρχία της Χαλδίας του Πόντου",

- Φ. Κουτσουπιάς "Ο μπροπολίτης Χαλδίας Γεράσιμος Σουμελιδής",

- Μ. Χαραλαμπίδης "Το Ποντιακό Ζήτημα σήμερα",

- Σ. Αγγελίδης "Τα ελληνικά σχολεία περιοχής Κόρς 1876 - 1920",

- Ι. Μιχαηλίδης "Οι Πρόσφυγες ως πολιτική πεηατεία 1923 - 1935",

- Σ. Πελαγίδης "Το προσωπικό πρόβλημα στη Μακεδονία (1923 - 1930) - Πορεία και προοπτικές",

- Α. Παυλίδης "Το Φροντιστήριο Τραπεζούντας και οι επιδράσεις του στην ευρύτερη περιοχή του Πόντου",

Σημειώνεται ακόμη ότι, κατά τη διάρκεια της διημερίδας λειτούργησε Εκθεση Βιβλίου - Φωτογραφίας και Ζωγραφικής.

Επίσης, έγινε επίδειξη ποντιακών χορών, ενώ την Κυριακή το πρωί κατά την διάρκεια της θείας λειτουργίας τελέσθηκε επιμνημόσυνη δέηση υπέρ των θυμάτων της Μικρασιατικής Καταστροφής.

Αξίζει ακόμα να ρεχθεί ότι την επιτυχημένη διημερίδα παρακολούθησαν με ιδιαίτερο ενδιαφέρον εκπρόσωποι αρχών της Νάουσας και των Σωματείων.

**Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ "ΒΕΡΓΙΝΑ" ΤΟΥ ΤΟΡΟΝΤΟ ΚΑΝΑΔΑ**

συνεχία από την 1η σελ.

μίου Θεσσαλονίκης, Δρ. Κώστας Φωτιάδης (τα ονόματα αναφέρθηκαν με την χρονική σειρά του ερχομού τους στο Τorónton).

Οι εκδηλώσεις δεν περιορίστηκαν μόνο στην πόλη του Τorónton αλλά αγκάθισαν και γειτονικές πόλεις του Οντάριο, όπως το Χάμιλτον, η Οσοβα και το Ουίντσορ.

Στη διοργάνωση όλων των παραπάνω εκδηλώσεων ο

σύλλογος "Βεργίνα" επεδίωξε και επέτυχε τη συμπράταση και συνεργασία ενός μεγάλου αριθμού ομογενειακών φορέων (τοπικών συλλόγων, ομοσπονδιών και κοινοτήτων) και αυτό αποτελεί, ίσως, τον κυριότερο παράγοντα της επιτυχίας των εκδηλώσεων, τόσο από την άποψη της ποιότητας όσο και από την άποψη του αριθμού των ομογενών που παρακολούθησαν τις εκδηλώσεις αυτές.

ΠΟΝΤΙΑΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ

ΜΙΚΡΗ ΣΑΝΤΑ ΗΜΑΘΙΑΣ

ΠΩΣ ΚΑΤΟΙΚΗΘΗΚΕ ΤΟ ΧΩΡΙΟ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΑΝΤΑΙΟΥΣ

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΧΕΙΜΩΝΙΔΗ

τουλάχιστον κατοίκηση του χωριού.

Στην απόφασή τους αυτή κατέληξαν για τρεις κυρίως λόγους:

1) Η περιοχή του χωριού ήταν ορεινή, προσήλια και έμοιαζε πάρα πολύ με την δική τους, αυτή που άφησαν στη Σάντα της Μ. Ασίας. Είχε πηγές με πόσιμο νερό και καθαρή ατμόσφαιρα χωρίς ίχνος κουνουπιού.

2) Όλα αυτά έγιναν το φθινόπωρο του 1921, πράγμα που σήμαινε ότι πλησίαζε ο χειμώνας και

3) Η απόφασή τους ενισχύθηκε και από το γεγονός ότι, όταν επέστρεψαν στον καταθλιβμένο βρήκαν νεκρό τον Πέτρο Χειμωνίδη, τον σεβάσμιο γέροντά, που ήταν ο κύριος άξονας πάνω στον οποίο στηρίχθηκαν με εμπιστοσύνη όλες οι οικογένειες και τον ακολούθησαν με σκοπό να τακτοποιηθούν.

Ο νεκρός, λέγεται με πολύ μεγάλη πιθανότητα, ότι πέθανε από την στενοχώρια και την συντηρούσαν μεθοδικά, ώστε να κατορθώσει έτσι να μείνει σαν μοναδικό κτίσμα του παλιού χωριού που δεν κατέρρευσε.

Οι αποπερασματικά μιλώντας να υποστηρίξω ότι η εκκλησία εκείνη ήταν πολύ παλιά και ότι οι κάτοικοι του χωριού την πρόσεχαν ιδιαίτερα και την συντηρούσαν μεθοδικά, ώστε να κατορθώσει έτσι να μείνει σαν μοναδικό κτίσμα του παλιού χωριού που δεν κατέρρευσε.

Επίσης, βασικό λόγο στο θάνατό του έπαιξαν και οι συνεχείς απογοητεύσεις που ένοιωσε.

Γιατί, αλλιώς τα περίμενε και αλλιώς τα βρήκε...

Για τους τρεις παραπάνω λόγους η επιτροπή έκανε την πρόταση να κατοικήθει

το παλιό χωριό, οι δε υπόλοιποι Σανταίοι ομόφωνα και με ανακούφιση σχετική την αποδέχτηκαν, σαν προσωρινή τουλάχιστον λύση στο πρόβλημά τους.

Ετσι και έγινε. Το χωριό κατοικήθηκε αμέσως.

Αργότερα μάθανε ότι το παλιό χωριό ήταν ένα από τα μεγαλύτερα της περιοχής και ότι είχε διάφορα μικροκτήματα της εποχής, τα οποία αριστοκράτες οι κάτοικοι των γύρω χωριών για να εξυπηρετηθούν. Τα καταστήματα αυτά ήταν οσμηροποιεία και πελατολόγια, απαραίτητα για τα ζώα που πολύ χρησιμοποιούσαν τα χρόνια εκείνα για όλες τις αγροτικές δουλειές και για μεταφορά ειδών διατροφής, ακόμη δε και σαν μέσα συγκοινωνίας.

Το χωριό ονομάζονταν Τσέρκοβο ή Τσερκοβιά ή Τσερκόβιανη που σήμαινε μεταφορικά ότι ήταν τόπος προσκύνησης, γιατί "Τσέρκο" στα Σλάβικα σημαίνει εκκλησία.

Ετσι εξηγείται το ότι βρέθηκε αυτή η τόσο όμορφη εκκλησία στο χωριό, μία εκκλησία που για την εποχή εκείνη υποθέτω ότι ήταν το στολίδι της γύρω περιοχής και ότι εξαιτίας της ο τόπος (το χωριό) ήταν τόπος προσκύνησης των κατοίκων από τα γύρω χωριά που βρίσκονταν σ' αυτή την ανατολική πλευρά του Βερμίου, ακόμη δε και των κατοίκων των χωριών της δυτικής πλευράς των Πιερίων.

Αυτή την εκκλησία πιστεύω ότι την επισκέπτονταν όλοι οι κάτοικοι των γύρω χωριών για να προσευχηθούν και να λητουργηθούν και ως εκ τούτου το χωριό ήταν ένα από τα χωριά της περιοχής με μεγάλη κίνηση, σαν είδος κωμόπολης.

Η εκκλησία εκείνη κάηκε από πυρκαγιά που έβαλε μία ομάδα φρουρών του χωριού στα άσχημα εκείνα χρόνια του εμφύλιου πολέμου. Η ομάδα αυτή ένα πρωινό, ύστερα από την υπηρεσία φύλαξης μιας περιοχής λίγο έξω από το χωριό, άναψε φωτιά να ζεσταθεί και κάποια στιγμή όταν ζημέρωσε έφυγε αφήνοντάς την αναμμένη.

Η φωτιά σε λίγο επεκτάθηκε στη γύρω περιοχή και έφτασε μέχρι την πηλασία του χωριού, καίγοντας ένα τμήμα της εκκλησίας και απειλώντας τα πλησιέστερα σ' αυτήν σπίτια.

Ευτυχώς ύστερα από πολλές προσπάθειες όλων των κατοίκων του χωριού η φωτιά ελέγχθηκε και σταμάτησε εκεί, καίγοντας όμως και καταστρέφοντας ότι ομορφότερο είχε το χωριό.

Ενα γεγονός που στενοχώρησε όχι μόνο τους άθελο υπεύθυνους, αλλά και όλους τους Σανταίους.

Η καταστροφή δεν ήταν ολοκληρωτική, μα ήταν η αιτία που κατέρρευσε ένα μέρος της σκεπής της εκκλησίας και η στη συνέχεια καταστροφή των τοιχογραφιών της. Στα χαλάσματά της χτίστηκε η σημερινή εκκλησία του χωριού.

Αμέσως μετά την τελική απόφασή τους να κατοικήσουν το χωριό οι Σανταίοι και αφού έβαψαν τον Πέτρο Χειμωνίδη εκεί στον καταθλιβισμό τους, ξεκίνησαν όλοι μαζί με ζώα πηλόν, γιατί η περιοχή ήταν δύσβατη και δεν υπήρχαν καρόδρομοι για να χρησιμοποιήσουν άλλα μεταφορικά μέσα.

Ετσι κατοικήθηκε το χωριό από τους Σανταίους, με την προϋπόθεση να δουν το όλο θέμα της μετεγκατάστασής τους μόλις περάσει ο χειμώνας εκείνος.

Βέβαια, το τελευταίο δεν έγινε ποτέ, για λόγους που θα αναφέρω πιο κάτω, το δε χωριό ονομάστηκε Μικρή Σάντα από τη Σάντα της χαμένης και ασημένιας πατρίδας μου, την Εφτάκωμη Σάντα του Πόντου.

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΟΝΤΙΑΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ

Ν. Λαπαρίδης - Φιλολόγου

Χαρακτηριστικό γνώρισμα της εξελικτικής πορείας της Ελληνικής γλώσσας είναι η συντηρητικότητα της. Γι' αυτό σπαντούμε στη Νεοελληνική Γλώσσα πολλές στοιχεία της αρχαίας Ελληνικής. Από αυτά πολλά επήλθαν, όπως ήσαν, στην νεότερη εποχή, αλλά και άλλα πολλά διαμορφώθηκαν ομορφακά στις διάφορες εποχές. Αν παρακολληθεί κανείς αυτή την διαμόρφωση θα δει, πως υπάρχει μία εξελικτική συνέχεια. Και όσα στοιχεία χάθηκαν, δεν χάθηκαν όλα μαζί μέσα σε μία εποχή. Άλλα χάθηκαν ενωρίτερα, άλλα αργότερα και άλλα σε γεωγραφικά διαμερίσματα του Ελλαδικού χώρου. Όμως όσα στοιχεία κατόρθωσαν να επιζήσουν, ευρέθηκαν και διατηρήθηκαν σε μερικές ελληνικές διαλέκτους.

Μία από αυτές, που διατήρησε στοιχεία της Ελληνικής γλώσσας και μάλιστα τα περισσότερα, είναι η Ποντιακή Διάλεκτος. Η οποία που διατήρησε αυτή ιδιαιτέρως πολλά στοιχεία, οφείλεται καθαρά σε γεωγραφικούς και ιστορικούς λόγους.

Ο Πόντος, κλεισμένος από ψηλά και δύσβατα βουνά και περιβρεγμένος από τη Μαύρη Θάλασσα, ήταν αποκομμένος από τον υπόλοιπο Ελλαδικό χώρο. Με την ίδρυση της αυτοκρατορίας των Κομνηνών και μετά την άλωση της Τραπεζούντας από τους Τούρκους (1461) παρέμεινε στα χρόνια της τουρκοκρατίας απομονωμένος από τον υπόλοιπο Ελληνισμό. Γι' αυτό και η Ποντιακή διάλεκτος στην εξελικτική της πορεία δεν είχε την ίδια τύχη με την κοινή Νεοελληνική γλώσσα. Εμεινε όσο μπορούσε πιο συντηρητική σε εξέλιξη και αφομοίωση, και γι' αυτό διατηρεί περισσότερα στοιχεία αρχαία και βυζαντινά από άλλα νεοελληνικά ιδιώματα και διαλέκτους.

Οι ρίζες της Ποντιακής διαλέκτου φτάνουν ως την Ιωνική, την Δωρική, διάλεκτο. Στα Ελληνιστικά χρόνια η Ελληνική γλώσσα διαδίδεται και στα ενδότερα του Πόντου. Στους Βυζαντινούς χρόνους θεμελιώνεται η Ελληνική γλώσσα σ' όλη την Ανατολή. Στα χρόνια της αυτοκρατορίας των Κομνηνών παρατηρείται η ομομόωση και διαφοροποίηση της από τις άλλες ελληνικές περιοχές σε ιδιαίτερα μορφή, η οποία με τον καιρό εξελίχθηκε στην Ποντιακή διάλεκτο.

Στα χρόνια της τουρκοκρατίας ήταν πολύ φυσικό να μην μπορέσει να αποφύγει και αυτή την επίδραση της

γλώσσας του κατακτητή, αλλά και να επιδράσει σ' αυτήν ομομοιωτικά με παραγωγικές καταλήξεις. Με το πέρασμα όμως των αιώνων η αλλοίωση έγινε τέτοια, ώστε η Ποντιακή διάλεκτος να φαίνεται μία από τις δυσνόητες. Αποκομμένη, δηλαδή, από τον κορμό της ελληνικής γλώσσας, είχε άλλη εξέλιξη απ' ό,τι είχε η Νεοελληνική. Αυτή η αποκοπή της και ο αποκλεισμός της στον Πόντο ήταν αιτία να κρατήσει πολλά στοιχεία ή ακέραια στον αρχαίο τους τύπο, όπως: αβρωτος, δικήπος, εμόν, έγκα, διπυρίζω, έμπαϊδος, τρέζον κ.λ.π. ή παρεφθαρμένα και αλλοιωμένα σύμφωνα με φθογογγογικούς και γραμματικούς κανόνες, όπως: άκλερος (άκλερος), ζάντια (ενάντια), τσούνα (κύνα), ακπνω (εκαπάω), εκτρέβω (εκτρέπω), λαότο (λάος), αϊθρία (αιθρία), αγνέστικος (εκ + νηστικός), ακοιράκωντος (κοιράκωντος), ακαντζόχοιρος, λαχίδα (λάκκος), λαϊμική (λαϊμική) κ.λ.π.

Σήμερα, μετά την Μικρασιατική καταστροφή του 1922 και την ιστορική ανταλλαγή των πληθυσμών που επακολούθησε η Ποντιακή διάλεκτος, που ήρθε

και αυτή εδώ στον ελλαδικό χώρο μαζί με τους φυσικούς φορείς της, δέχτηκε μεγάλη καταλυτική σε βάρος της επίδραση από την νεοελληνική γλώσσα.

Οι συνέπειες της μεταφοράς της ή μάλλον της μεταφύτευσής της στην εθεβερη εδώ πατρίδα είναι από γλωσσική άποψη μεγάλες. Η αφομοίωσή της από την Νεοελληνική όλο και συσπείρεται σταθερά και γρήγορα. Βέβαια, όπου εγκαταστάθηκαν Πόντιοι κάπως μαζικά, ιδίως στην ύπαιθρο της Μακεδονίας, εκεί η διάλεκτος επιμένει και κρατιέται με λίγες αλλοιώσεις και φθορές. Στις άλλες περιοχές και πιο πολύ στα μεγάλα αστικά κέντρα η αφομοίωσή της από την νεοελληνική γίνεται σε μεγάλο βαθμό.

Υστερα από όλα αυτά σαν συμπέρασμα βγαίνει, ότι η Ποντιακή διάλεκτος δεν διατηρείται γνήσια και αυτούσια, όπως ήταν στην εποχή της ανταλλαγής.

Όμως είναι πολύ ενθαρρυντικό ότι επιμένει να κρατηθεί, όσο μπορεί. Πιστεύουμε πως θα το πετύχει αρκετές γενεές σε πείσμα του χρόνου.

Ν. Λαπαρίδης
Φιλολόγος

Εργον δικαιοσύνης

Εστω και με καθυστέρηση 50 ετών απέκτησαν οι Αθηναίοι μνημείον, που αθηναία έλειπε.

Την Κυριακήν 21ην Νοεμβρίου έγινε η τελετή αποκαλυπτηρίων της προτομής του σεμνήστου Μητροπολίτου Τραπεζούντος και κατόπιν Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος Χρυσάνθου Φιλιππίδη.

Η τελετή έγινε εις τον περίβολον του κτιρίου της Επιτροπής Ποντιακών Μελετών εις Νέαν Σμύρνην.

Ο σεμνήστος Αρχιεπίσκοπος Χρυσάνθος υπήρξε μία εκ των μεγαλύτερων μορφών της εκκλησιαστικής και εθνικής μας ζωής. Ως Μητροπολίτης Τραπεζούντος ήτο το στήριγμα του Ελληνισμού του Πόντου, μέχρι και της καταδίκης του εις θάνατον από τους Τούρκους, ότε ηναγκάσθη να έλθει εις την Ελλάδα. Εκτοτε, όμως, χάρις εις την μόρφωσίν του και την διπλωματικήν του ικανότητα, εκπαιμοποιήθη υπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου εις ηλείστας σοβάρδας αποστολάς δια την Εκκλησίαν και το Έθνος. Αυτός συνήργησεν εις την ανακήρυξιν ως αυτοκεφάλου της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ελλάδος.

Η αρχιεπισκοπεία του εις

Αθήνας συνέπεσε με τα μεγάλα γεγονότα του πολέμου και της Κατοχής. Κατά την διάρκειαν του πολέμου με την έμνευσιν και πνοήν του διοργανώθη η "Πρόνοια Στρατευομένων", η οποία προσέφερεν υψίστας υπηρεσίας, τόσον εις τον μαχόμενον στρατόν μας, όσον και εις τας οικογενείας των στρατιωτών μας. Ο Χρυσάνθος ακόμη υπήρξεν εκείνος, που ηρνήθη να παραδώσει εις τους Γερμανούς την πόλιν των Αθηνών και αντιμετώπισε με ανδρείαν τον Γερμανόν στρατηγόν, που τον επισκέφθη. Και ούτε εδέχθη να ορκισθ την κατοικήν Κυβέρνησιν.

Εν συνεχεία δε έγινε ο πρώτος αρχηγός της Εθνικής Αντιστάσεως, μέχρι και το τέλος της Κατοχής ανέβη πτωχός και οφάνης μετά την απελευθέρωσιν.

Η δημιουργία προτομής του, έστω και υπό τις ιδιαιτελικές πρωτοβουλίαν, αποτελεί δίκαιον φόρον τιμής προς την μεγάλην αυτήν προσωπικότητα του εθνικού μας. Και οι Αθηναίοι είχαν σφόδρα ανάγκην της. Αξίζουν δε συγχαρητήρια προς την Επιτροπήν Ποντιακών Μελετών δια την πρωτοβουλίαν της.

* Αναδημοσιεύεται από το περιοδικό "Ο Ιωάννης".

Στην ταβέρνα της Λέσχης σε κάποιες ώρες...

ΤΟ ΑΝΕΚΑΛΥΨΑ - ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΕΥΩ

του κ. Ανδρέα Ελ. Ταταρίδη

Διάβασα κάπου (ειδικρινά δεν θυμάμαι που ακριβώς), ότι το θρησκευτικό περιοδικό "Τρεις Ιεράρχαι", του Ομωνύμου Συλλόγου Αθηνών, συμμετέχοντας στον εορτασμό των 70 χρόνων από την Μικρασιατική Καταστροφή, αφιέρωσε το τεύχος του του Σεπτεμβρίου 1992 σ' αυτόν τον εορτασμό. Εγραψαν στη διεύθυνση του περιοδικού (Μενάνδρου 4 - Αθήνας) και ο διευθυντής του κ. Ιω. Τιμαγένης, θεολόγος, τ. επιθεωρητής Μ.Ε., είχε την καλοσύνη να μου στείλει όχι μόνο το αιτηθέν τεύχος, μα κι ένα άλλο - αθηναίο αριστούργημα - αφιερωμένο στον Πόντο!!!

Πρόκειται για το τεύχος των μηνών Ιανουαρίου - Μαρτίου 1993. Πλήρης τίτλος του αφιερωματικού αυτού τεύχους: "Αφιέρωμα εις τον Ελληνισμό του Πόντου", με υπότιτλο: "77 χρόνια από την έναρξη της Γενοκτονίας των αδελφών μας Ποντίων". Κεντρική εικόνα του εξώφυλλου: "Μήτηρ Θεού Σουμελιώτισσα".

Κύριο άρθρο: Αφιέρωμα εις τον Πόντο!

Περιεχόμενα:

- 1) Χρυσάνθος, Αρχιεπίσκοπος Αθηνών, ο από Τραπεζούντος, του Α.Α. Παπαδόπουλου
- 2) Ο Πόντος ανά τους αιώνες, του Αρχιμ. Παναρ. Τοπαλίδη
- 3) Η Παναγία Σουμελά. Απόσπασμα από το βιβλίο του Boserph Mace - Scaron "Τραπεζούζ".
- 4) Η Γενοκτονία, του Βλάσση Αιγυζίου
- 5) Ταξίδια στον Πόντο, του Ανδρέα Καρκαβίτσα (απόσπασμα)
- 6) Μητροπόλεις και Μητροπολίται τινες του Πόντου (χωρίς ένδειξη συγγραφέως)
- 7) Πίναξ οχολικής κινή-

σεως του Πόντου κατά Μητροπόλεις και βεβαίως αρκετό φωτογραφικό υλικό.

Ο Δ/ντής του εν λόγω θρησκευτικού και περιοδικού στην τελευταία σελίδα του αφιερωματικού αυτού τεύχους, ευχαριστεί τον συμπατριώτη μας κ. Διαμαντή Λαζαρίδη, τ. Γεν. Επιθ. Δ.Ε. και μέλος της ΕΜΠ, διότι βοήθησε μεγάλως την πραγματοποίηση του αναφερόμενου αφιερώματος.

Ξεφυλλίζοντας κανείς το 32σέλιδο αυτό αφιέρωμα στον Πόντο μας διαπιστώνει ότι υπάρχει σ' αυτό συμπυκνωμένη η ιστορία του Ποντιακού Ελληνισμού!

Επειδή και αυτό το αφιέρωμα, το καθαρά αφιερωμένο στον Πόντο μας, είναι αρκετά ενδιαφέρον και οπωσδήποτε εγγράφεται στα λίγα φιλοποντιακά κείμενα, που μας συνιστούν ενθέρμως στον υπόλοιπο Ελληνισμό, φρονώ ότι από και μόνο μας υποχρεώνει, κατά κάποιο τρόπο, να το προμηθευτούμε και να το θέσουμε στην καλύτερη θέση της Βιβλιοθήκης μας.

Τουλάχιστον τα ανά το Πανελλήνιο Ποντιακά Σωματεία, ως φροντίζουν να το προμηθευθούν δεν θα μετανοήσουν, αντίθετα θα νοιώσουν περήφανα, διότι κάποιας εντόπιος ενδιαφέρθηκε να παρουσιάσει εντύπως την ιστορία του Ποντιακού Ελληνισμού, αλλά ηρωικού Πόντου!

Εγώ ανακάθισα κάτι και το δημοσιοποίησα! Σ' άλλους ανήκει η μέριμνα να αξιοποιήσουν την ανακάθισή μου!..

Ανδρέας Ελ. Ταταρίδης

Στα τελευταία 25 - 30 χρόνια κυκλοφορούν στον ελλαδικό χώρο, σε πανελλήνια κλίμακα, πλήθος "ανέκδοτων" σε βάρος των Ποντίων, που ούτε λίγο, ούτε πολύ τους παρουσιάζουν σαν αφεθείς και χαζούς.

Γεγονός είναι ότι τα περισσότερα είναι κακότεχνα και λέγονται από ανθρώπους που δεν πιστεύουν και οι ίδιοι σ' αυτά που λένε κι ούτε καταφέρνουν να τα πουν σωστά.

Το αξιοπερίεργο είναι ότι και οι ίδιοι οι Πόντιοι τα λένε κι εσείς είναι σε βάρος τους, πράγμα που δείχνει την ανωτερότητα του Ποντιακού στοιχείου, το ότι δεν τους αγγίζουν και την έμφυτη οργή των Ποντίων προς το ανέκδοτο.

Αλλά, η αυτοσάτυρα των Ποντίων φανερώνει ότι, επειδή νιώθουν ανωτερότητα σ' όλους τους τομείς κατά γενική ομολογία, επιτρέπουν στον εαυτό τους την πολυτέλεια να σατυρίσουν τους απροσάρμοστους ανταμαζέυ τους Πόντιους και να γελάει σε βάρος τους, χωρίς να τους κακοφαίνεται.

Η τάση των μη Ποντίων να κυκλοφορούν τα άκομψα χωρατά και καλαμπούρια για τους Ποντίους, θέλοντας να τους ειρωνευτούν και να τους κοροιδέψουν, εξηγείται σαν αντίδραση του ντόπιου στοιχείου προς το νεόφερτο Ποντιακό που με το σφρίγος, την ειλικρίνεια, την δικαιοσύνη, τις ικανότη-

Ψευδοποντιακά και γνήσια Ποντιακά ανέκδοτα

του Ευάγ. Φραγκίδη, συντ. Λυκειάρχη

τες, την ανθρωπιά και τις άλλες αρετές κατάφερε να προκόψει θεαματικά σε όλους τους τομείς της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής κατά γενική αναγνώριση.

Τα περισσότερα από τα "καλαμπούρια" αυτά, αν δεν είναι πηλαστά κατασκευάσματα, είναι μεταγλωττισμένα από ανέκδοτα ξένων λαών, όπως Γερμανών, Αυστριακών, Γάλλων, Αμερικάνων κ.λπ. που λέγονται για τις δικές τους μειονότητες.

Το γνήσιο, όμως, και αυθεντικό Ποντιακό ανέκδοτο είναι βέβαια άλλο και ληγεται με χάρη, αποβλέπει στη δημιουργία εύθυμης διάθεσης στους ακροατές και δε θίγει καμιά από τις ελληνικές φυλές.

Σίγουρα πολύ λίγοι θα ξέρουν ότι πέρα από γνωστά "χωρατά" και "καλαμπούρια" που κυκλοφορούν σε βάρος των Ποντίων, οι ίδιοι οι Πόντιοι διαθέτουν μία δική τους παράδοση, ιδιότυπου χιούμορ.

Η μορφή αυτή του χιούμορ που ονομάζουμε "ανέκδοτο" δημιουργήθηκε και αναπτύχθηκε στον ελλαδικό χώρο με τον ερχομό των Ποντίων στην Ελλάδα.

Αυτοί κατείχαν πολύ πιο πριν την τέχνη της κατασκευής ανέκδοτων και την διδάξαν στους Ελλαδίτες, όπου τους συναντούσαν, στο καφενείο, στην ταβέρνα, στο δρόμο, σε εκδρομές, στην πιάτσα, πάνω στο "αθισβερίσι" κ.λπ.

Πρώτοι οι Πόντιοι προήλθον πριν από τους Ελλαδίτες ευθυμογράφους έγραψαν στα Ποντιακά περιοδικά και στις εφημερίδες τους Ποντιακά ανέκδοτα και εξέδιδαν συλλογές Ποντιακών ανέκδοτων.

Αποκλειστικός σκοπός των Ποντιακών ανέκδοτων είναι

να προκαλέσουν γέλιο και εύθυμη διάθεση στους ακροατές. Και έρχονται σαν συμπλήρωμα στους άλλους τρόπους και μορφές "παραγωγής γέλιου" που αναπτύχθηκαν από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας, όπως είναι ο μύθος, η παρωδία, το ψέμα, το χωρατό, το καλαμπούρι, η φάρσα που αποβλέπουν στη διακωμώδηση και γελοιοποίηση ζώων, προσώπων, πραγμάτων και καταστάσεων με σκοπό το γέλιο.

Οι γελοιοποιοί στα Ποντιακά λέγονται "μασαράνοι", δηλαδή μασαράδες. Αυτό

δεν σημαίνει ότι τα άτομα αυτά σημαίνει ότι μεταμφιέζονται φορώντας μάσκες, αλλά ότι "λένε μασαράκια, δηλ. μασαράκια, ανεπίτρεπτα λόγια που προκαλούν το γέλιο, όπως οι μασαράδες της αποκριάς και των αντίστοιχων Ποντιακών "μαμογέρων" ή μπαμπογέρων. Τέτοιοι μασαράνοι είναι πάμπολλοι σε όλα τα μέρη της Ελλάδας που εποίκισταν από Ποντίους.

Οι Πόντιοι ανεκδοτολόγοι χρησιμοποίησαν σαν μοντέλο για την κατασκευή τους τον Ναρεντίν Χότζα (Μοηλά - Στρατίνιο) που μαζί με τον Καραγκιόζη κυριαρχούσε σ' όλες τις επαρχίες της Ανατολής, καθώς και τις ευτράπελες ιστορίες του Μπερτόλδο.

Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και την αστικοποίηση των Ποντίων ξεπήδησαν και άλλες μορφές "παραγωγής γέλιου" και φάνηκαν ορισμένοι Πόντιοι συγγραφείς, όπως ο κωμωδιογράφος Ψαθάς και ο γελοιοποιός Χάρυ Κλήν, που με τη μιμη διακωμώδηση προσώπων και πραγμάτων, την παρωδία, ακόμη και τη "βρισιά" προσπαθούν να εκφράσουν την αγανάκτηση και τη λαϊκή δυσάρεσκεια ενάντια στην κοντόφθαλμη οικονομική πολιτική της εκάστοτε κυβέρνησης μια και δεν μπορούν να τις διατυπώσουν με άλλους τρόπους (θέατρο, τηλεόραση).

Ποντιακά Σύμμεικτα

- Στο Φιλοσοφικό Κέντρο Μεσοίνης στο τριήμερο 11 - 13/6/93 έγινε Επιστημονικό Συνέδριο με θέμα:

"Η ιστορική συνείδηση, ως συνείδηση της Ιστορίας του Ελληνισμού", υπό την αιγίδα του υπ. Πολιτισμού και του Δήμου Μεσοίνης.

Στο εν λόγω συνέδριο λάβανε μέρος και δύο σημαντικοί Ποντιακοί καταγωγής επιστήμονες οι Δρ. Φιλοσοφίας Άννα Κελεσιδου και Γεωργίας Τουρηλίδης.

- Στο χώρο του Ποντιακού βιβλίου η "σοδειά" είναι ηθούσια για φέτος, μέχρι στιγμής.

Ετσι έχουμε τα βιβλία:

* "Καλαμαριά" της Αγγελικής Στεργίου. Ενα βιβλίο 195 σελίδων για την Ποντιοπούλη του Βορρά.

* "Οι Κήωσοι" του Γεωργίου Ανδρεάδη

* "Επιτέλους τους Ξεριζώσαμε..." του Χάρη Τσιρκινίδη, μία διεξοδική έρευνα της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου μέσα από τα γαλλικά αρχεία, έκδοση της "Παναγίας Σουμελά".

* "Αυτούς που δέρνει ο άνεμος" του Ευτυχίου Γιαρβή. Μία ιστορία απανθρωπιάς του ανθρώπου.

- Στη νέα κυβέρνηση συ-

μμετέχουν δύο Ποντιακοί καταγωγής πολιτικοί, οι Κώστας Τριαρίδης (υπ. Μακεδονίας - Θράκης) και Γιάννης Ανθόπουλος (υφυπουργός Παιδείας).

Ανδρέας Ελ. Ταταρίδης
Ζάκυνθος

24-11-1993

"Για την Εύξεινον Λέσχη Βέροιας και το Πνευματικό Κέντρον"

- 1 Ξεριζωμέν' κυνηγημέν' χωρίς ψωμί, με πόνον οι Πόντιοι επέρανε τη ξενιτειάς τον δρόμον.
- 2 Ερθανε ταλαιπωρημέν' μ' ιμψόν ψύν και καρδίαν και η Πατρίδα κι ανθρώπ' δέχταν' ατς' με κακίαν.
- 3 Ατοίν που έταν γουρεμέν' με βίον και σειράδας εγένταν άμον γηρεβόι σα δρόμε τη Ελλάδας.
- 4 Και γάλε - γάλε εδούλεψαν εχτίγαν κι εγουρέφταν σην τέχνην και σα γράμματα ατοίν σαν επορέφταν.
- 5 Υατερα ασά δύσκολα χρόνε που εφορτώταν οι Πόντιοι ερχίνεσαν σε Σύλλογους ενώθαν.
- 6 Εγόρασαν οικόπεδα, έχτισαν Μοναστήρια επέναν επροσκύναναν κι επίναν πανογύρια.
- 7 Σην Βέροιαν έντον Σύλλογος τρανός και με αξίαν χρόνια νουνίζνε να εφάνε Ποντιακόν Εστίαν.
- 8 Θ' εφτάν' Κέντρον Πνευματικόν σον νούν ατούν εσέγκαν οι Πόντιοι της Βέροιας τα σχέδια όλα εξέγκαν.
- 9 Βαρίν έργον θα ίνεται οι Πόντιοι αντέχ-νε το Κέντρο το Πνευματικόν να λέπνε πρέπ' να τρέχνε.

Συνεχίζεται
Κώστας Ανδρεάδης
Λιποχώρι Σκυδρας

Ποντιακά Πένθη ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΤΣΑΡΤΣΗΣ

Πέθανε ανεπάντητα (αν και ήταν ήδη 87 ετών) ο καλός συμπατριώτης μας Επαμεινώνδας Τσαρτσής, κάτοικος, στη ζωή, της Ράχης, γεννημένος δε στην ηρωική Σάντα του Πόντου (στον οικισμό Πιστοφάντων).

Ο Επαμεινώνδας τελείωσε το, τότε, Γυμνάσιο της Βέροιας, πέτυχε δε και στο Πανεπιστήμιο, αλλά τελικά

δεν σπούδασε ως φοιτητές, λόγω των γνωστών δυσκολιών, για τους πρόσφυγες, οικονομικών συνθηκών.

Ήταν ένας σεμνός, δραστήριος, ζωντανός και καλοκάγαθος Πόντιος, που διακρινόταν για την κατάρτισή του και την πειθιά του, καθώς επιδίωκε πάντα να μην αδικεί τους συνανθρώπους του και ειδικά τους συγχωριανούς του, οι οποίοι και τον τίμησαν, εκλέγοντάς τον και Πρόεδρο της Κοινότητας.

Ας είναι λοιπόν εθαφρό το χώμα της ιδιαίτερης πατρίδας μου, της Ραχιάς, το οποίο σκεπάζει τον Επαμεινώνδα, που ήταν ένας από τους λίγους και τελευταίους αντικαταστάτους συμπατριώτες μας, οι οποίοι αποτελούσαν μία ξεχωριστή ομάδα εκλεκτών ανθρώπων, συγκροτημένων, προοδευτικών και φιλανθρωπών. Ας παρηγορούνται δε οι συγγενείς του, διότι τους άφησε καλή μαρτυρία και άξια παιδιά, τα οποία καλούνται να συνεχίσουν την πορεία τους, έχοντας ως παράδειγμα τη ζωή του και τον κοινωφελή χαρακτήρα του.

Γιώργος Χ. Χιονίδης

Η ώρα της χορωδίας.

